

215/76

OP Bond

G.P.A.

KVK 4/76

4, 404

In the Supreme Court of South Africa In die Hooggeregshof van Suid-Afrika

(APPEAL DIVISION).
(AFDELING).

APPEAL IN CRIMINAL CASE.
APPEL IN STRAFSAK.

J. M. MOON S. L. A.
Appellant.

versus/teen

Die Staat
Respondent.

Appellant's Attorney _____ Respondent's Attorney P. G. (J. M.)
Prokureur van Appellant Prokureur van Respondent

Appellant's Advocate M. J. S. S. S. S. Respondent's Advocate M. J. S. S. S.
Advokaat van Appellant Advokaat van Respondent

Set down for hearing on 18-11-1976
Op die rol geplaas vir verhoor op 136

(UPA) Coram: Rumpff, G. J. Wessels et Boshoff JJA
10.30 am 11.00 am
11.15 am 1.45 am
RE. G. J.

Word die appel teen die
skuldigbevinding aan moord afgewys.
En word die appel teen die vonnis
van vyf jaar gevangenisstraf wat
die appellant opgeleë

IN DIE HOOGGEREGSHOF VAN SUID-AFRIKA
(APPELAFDELING)

In die saak tussen:

JOB MADONSELA.....Appellant

en

DIE STAAT.....Respondent

Coram: Rumpff, HR., Wessels et Rabie, ARR.

Verhoor: 18 November 1976

Gelewer: 1 Desember 1976

U I T S P R A A K

WESSELS, AR.:

Appellant is in die Witwatersrandse Plaaslike Afde-
ling aan moord skuldig bevind. Aangesien hy 17 jaar oud
was, was die doodvonnis nie 'n verpligte vonnis nie. 'n
Vonnis van vyf jaar gevangenisstraf is hom opgelê.
Hoewel die notule nie daarna verwys nie, is dit te aan-
vaar dat 'n aansoek om verlof om na hierdie hof teen

die skuldigbevinding.....2/

die skuldigbevinding en vonnis te appelleer deur die hof
a quo afgewys is. Appellant is in hierdie hof in hoër be-
roep teen sy skuldigbevinding en vonnis, na aanleiding
van verloff aan hom verleen kragtens die bepalings van
artikel 363(8) van die Strafproseswet, No. 56 van 1955.

Dit blyk uit die oorkonde dat die 22-jarige Moses
Mangathane gedurende die aand van 23 Maart 1975 gesterf
het as gevolg van bloeding veroorsaak deur 'n steekwond
in sy linkerlong en hart. Hoewel daar botsende getuienis
afgelê is oor die omstandighede waaronder die steekwond
toegedien is, is dit nie deur appellant betwis dat hy
die oorledene met 'n mes gesteeke het nie. Die getuienis
verwys ook na twee ander steekwonde, maar hulle was van
'n oppervlakkige aard. Appellant se saak was dat hy in
noodweer opgetree het, en dat hy die oorledene met laas-
genoemde se mes gesteeke het.

Die hof a quo se bevinding dat buite redelike twyfel

bewys is.....3/

bewys is dat appellant aan moord skuldig was, berus in hoofsaak op die getuienis van 'n enkel ooggetuie, Lizzie Masango. Volgens haar was sy, die oorledene en appellant se vrou (Elizabeth) die betrokke aand in 'n huis in Dhlamini-lokasie waar drank verkoop is. Die oorledene het vir sowel Lizzie as Elizabeth bier gekoop wat hulle toe daar gedrink het. Ek is nie van voorneme om in besonderhede te skets wat daar plaasgevind het nie. Op oorledene se versoek het die twee vrouens hom na buite vergesel: die voorstel was dat hulle saam met hom na sy broer sou gaan om moeilikheid tussen hom en sy broer in der minne te probeer skik. Oor wat daarna gebeur het, het Lizzie soos volg getuig:

* Ja? --- Ons is toe daar weg, ons is nie terug in die huis in nie. Ons het toe in die straat langs gestap en toe ons na die straat gaan waar die oorledene gewoon het, het beskuldigde, Job, toe aangekom. Hy het 'n 'bogart' broek aangehad...

HOF:.....4/

HOF: Wat se ding? --- Wat hulle noem 'n denim.

MNR. VAN OOSTEN: 'n Blou langbroek? --- Sy bolyf was kaal en hy, beskuldigde, het 'n mes gehad.

Waar het hy die mes gehad - in sy hand gehad? --- Ja, hy het die mes in sy hand gehad. Toe beskuldigde by die oorledene kom het hy die oorledene aan die skouer geslaan en toe het Elizabeth gesê hy, die oorledene, verkrag my, en toe het sy na die tweede huis toe gehardloop.

HOF: Wat het Elizabeth gesê, die oorledene verkrag haar? --- Ja. Daarna het Job, beskuldigde, die oorledene aan die bo-bors gesteek (aangedui) sonder om iets te sê.

MNR. VAN OOSTEN: Het die oorledene enige wapens by hom gehad? --- Nee.

Hoeveel keer het die beskuldigde hom gesteek? --- Drie keer.

HOF: Het hy hom drie keer gesteek? --- Ja.

MNR. VAN OOSTEN: Waar het hy hom die ander twee keer gesteek? --- Die eerste was op die bo-bors, die linkerbors, aan die linkerkant van die gesig, onder die linkeroog (aangedui).

Het hy hom direk drie keer na mekaar gesteek?

HOF: En die ander steekwond? Die een was op die bors, die ander een aan die linkerkant van die gesig en die ander een?

MNR. VAN OOSTEN: U Edele, sy wys blykbaar hier aan die nek een.

HOF: Ook.....5/

HOF: Ook aan die nek?

MNR. VAN OOSTEN: Ja? --- (Opnamemasjien haak vas). Ek het weggespring 'n afstand toe hy na my kom ongeveer van waar ek nou staan na waar hy staan en hy is toe na die oorledene toe en dit was op pad terug na hom toe wat hy hom verder gesteeek het.

HOF: Hoe het julle gestaan, omtrent so ver as wat jy van die beskuldigde nou is? --- Ja.

6 - 7 treë.

MNR. VAN OOSTEN: Wat maak die beskuldigde toe hy die tweede keer klaar gesteeek het? --- Ek weet nie waarheen beskuldigde en Elizabeth gegaan het nie.

Was Elizabeth toe nog daar? --- Sy was by die tweede huis waarheen sy gehardloop het.

HOF: Is beskuldigde toe daar weg? --- Hy het Elizabeth daar weggetrek, ek weet nie waarheen hulle gegaan het nie.*

Sy het voorts getuig dat oorledene onder die invloed van drank was, maar "nie baie dronk" was nie. Sy het erken dat sy ook onder die invloed van drank was. Sy was, egter, nie dronk nie en "kon sien wat gebeur het".

Tydens kruisondervraging het sy gesê dat sy gesien het dat oorledene en Lizzie mekaar omhels het. Sy het

voorts.....6/

voorts erken, na aanleiding van getuienis wat sy by die
voorlopige ondersoek afgelê het, dat sy in sekere opsig-
te in haar getuienis voor die hof a quo gefouteer het.

Wat appellant se weergawe betref, is die volgende aan

Lizzie gestel:

*MR. SELBST: Now look, the accused says that when he arrived on the scene in the street, he found the deceased and someone else holding and pulling his girlfriend Elizabeth? --- That is not so.

And did you not warn the deceased's friend that here was the accused arriving on the scene? --- I saw Job, the accused, first.

And did you warn anybody that he was now arriving on the scene? --- I told the deceased.

What did you tell the deceased? --- I said here is somebody coming, not wearing a shirt and having a knife. The deceased looked back and saw him.

Yes and then would you describe what happened further? --- Elizabeth screamed and said 'here is somebody raping me'.

Did not the accused's brother come following behind the accused and throw stones at the deceased's friend? --- No, Job, the accused, came alone.

You see.....7/

You see, there will be evidence to the effect that there were two men holding Elizabeth and that they each produced knives, i.e. deceased and his friend, they produced knives and threatened the accused? --- That is not so.

Will you now tell us more about what was said just before the stabbing took place. You said now that you warned the deceased and said 'here comes somebody without a shirt on', and Elizabeth started screaming. What else was said? --- Nothing else was said. Job, the accused, did not ask questions.

Didn't he say to the deceased 'what is going on here, what are you doing with my girlfriend'? --- No, he did not ask anything.

Didn't the deceased try and explain or say something to the accused? --- After the accused stabbed the deceased (indicated the neck) the deceased asked 'what are you doing'. Job, the accused then said 'Talk'.

Yes, what else did he say? --- Nothing else. That is all he said.

I want to put it to you that the deceased was very drunk? --- I say he was under the influence of liquor but I do not know whether he was drunk.

I put it to you further that when accused arrived there he was not armed with a knife as you have said, he was not armed at all? --- He had a knife."

Speurder-sersant.....8/

Speurder-sersant Thomas Tswidzinga het getuig dat
appellant op 25 Maart 1975 vrywilliglik die volgende
verklaring aan hom gedoen het:

"On 23.3.75 at about 11 p.m. I was asleep at home when B/male Richard Dlamini of 1146 Dlamini 1 came and made a report to me that certain boys are assaulting my girlfriend Kgolosi. I came out of our house and went to those people who were assaulting my girlfriend. Deceased had a knife in his hand. I asked deceased what he was doing to my girlfriend. Deceased wanted to stab me and I threw a brick to deceased but missed him. I further kicked deceased's hand and the knife fell down. I picked up the knife and stabbed the deceased three times. One stab on the cheek and two on the chest. Deceased fell to the ground and I went away. On the 24.3.75 I surrendered myself to the police after I heard that deceased was dead. I know deceased by the name of Moses. I didn't intend to kill deceased. I only wanted to injure him."

Appellant het soos volg oor die gebeure getuig:

"MR. SELBST: Now you have heard the evidence of Lizzie as to the circumstances under which she says you stabbed the deceased. Is it correct the way she described it? --- No, it is not correct.

Will you tell.....9/

Will you tell the Court what in fact happened? --- I was asleep at home with my twin brother when two Black boys arrived, woke me up, told me that my wife is being killed.

They made a report to you...

COURT: No well, it is relevant, as to his state of mind, it is permissible for him to say so. He told you what? --- That my wife is being killed. I got up and put on khaki trousers and a brown shirt. I requested my twin brother to accompany me to go and see what was happening.

MR. SELBST: Can I just ask to have a look at Exhibit 1, the shirt before Court? Can you identify that? --- That is the shirt that I put on on that night.

All right, so you asked your brother to accompany you? --- Yes, my brother and I went out and I picked up stones. My brother came back saying he is going to wear a skipper shirt. I went along. Before I reached the corner my brother was following me. I met a young boy. I asked this young boy 'who are those people attacking Lucy'. He said it is Moses.

COURT: Elizabeth? --- I was referring to Elizabeth. I threw the stones down because I was surprised because I never had trouble with this Moses. I got up to them and found each holding her on either side.

How many men were there? --- (Before reply) Two, three? --- Two boys were holding her on each side. I grabbed Moses when I got up to them and the other man left her.

You grabbed Moses.....10/

You grabbed Moses, and the other man?
--- Left Elizabeth. I threw Moses to the ground. Moses got up and I asked him what he was doing. The man who was in his company then said 'this dog is despising, let's stab him'. I then asked 'why do you want to stab me, because this woman stays with me at home'. Moses and the other man then drew knives. Elizabeth then ran away. She ran into a gate of another house. Moses then came towards me and the other man also approached me. I was retreating and Jabu, my brother was approaching by then. He hit the other man with a brick. The other man ran away. I remained with Moses.

MR. SELBST: Where did your brother go - what did he do, rather? --- He was pursuing the other man. I asked Moses what he is actually doing. He then drew a knife.

COURT: I thought he had drawn a knife long ago? Your brother was now pursuing the other man and you and Moses were there, what happened then? --- He had already drawn the knife. He stabbed at me. My shirt was not buttoned. He tore my shirt as he was stabbing towards me. He stabbed again; as I gave way he tore my shirt again. When he lifted his arm the third time I grabbed his arm. I pushed him towards the fence as we were wrestling. I said 'Moses. leave the knife, let us fight with our hands'.

He said.....11/

He said I should let go of him. I said to him 'If I let go of you you will stab me'. I said he should let go of the knife so that we should fight with our hands but he refused to do it. I then pressed the knife against him.

You pressed the knife against him? --- I pushed the knife against him.

MR. SELBST: What happened then, did he do anything? --- I then pushed him off in order to run away. I did run away. When I looked back as I was running away I saw him falling.

Did you injure him when you pushed the knife against him? --- I did not realise that I injured him but I did push his hand against his body. When I looked back I saw that he had fallen."

Aan die einde van sy getuienis onder hoof-ondervraging het appellant soos volg getuig in verband met die teenstrydigheid tussen sy getuienis en die verklaring wat hy aan speurder-sersant Tswidzinga gedoen het:

"MR. SELBST: And did you in fact tell the investigating officer that the knife had fallen to the ground and that you picked it up? --- I remember now I said it."

Onder kruisverhoor.....12/

Onder kruisverhoor het hy soos volg getuig:

"Nou hoekōm maak jy twee verskillende verklarings? --- Ek is deurmekaar. Nou wat is eintlik die waarheid, soos jy in jou verklaring gesê het of soos jy vandag in die hof sê? --- (Geen antwoord).

Kan jy nie kies nie? --- Ek weet nie.*

Sy broer, John Madonsela, het namens hom getuig, en sy getuienis bevestig dié van appellant oor wat daartoe gelei het dat hulle met oorledene slaags geraak het. Hy bevestig ook appellant se getuienis dat, benewens oorledene, nog 'n swart man aanwesig was, en dat hulle appellant met messe wou aanrand. Hy het die tweede persoon verwilder en hom agternagesit. Toe hy terugkeer, het oorledene reeds op die grond gelê. Hy kon nie getuig oor wat tussen appellant en oorledene plaasgevind het nie.

Luidens die uitspraak van die hof a quo, was die verhoorregter bedag daarop dat Lizzie 'n enkel getuie

was.....13/

was, dat sy die betrokke aand onder die invloed van drank was en dat haar getuienis in sekere opsigte aan geregverdigde kritiek onderhewig was. Die verhoorregter het nogtans bevind dat haar getuienis in wesentlike opsigte as waar te aanvaar is. Sy het die verhoorregter as 'n geloofwaardige getuie beïndruk. Daarteenoor, het appellant klaarblyklik leuenagtige getuienis afgelê.

In hoër beroep is namens appellant betoog dat die verhoorregter gefouteer het waar hy Lizzie se getuienis so hoog aangeslaan het dat, na aanleiding daarvan, bevind is dat appellant se skuld op die aanklagte van moord buite redelike twyfel bewys is. Ek het die betoog met versigtigheid oorweeg, maar dit oortuig my nie dat die verhoorregter nie geregverdig was om Lizzie se getuienis as die waarheid te aanvaar nie. Volgens haar getuienis, is dit buite redelike twyfel bewys dat appellant nie in noodweer opgetree het nie. Wat die meriete

van die.....14/

van die skuldigbevinding betref, kan die appèl dus nie slaag nie.

Ek behandel vervolgens die appèl teen die vonnis van vyf jaar gevangenisstraf wat appellant opgelê is. Wat dit betref verwys ek na sekere feitlike bevindings wat deur die hof a quo gedoen is. Ek verwys, eerstens, na die volgende passasie in die uitspraak van die verhoorregter:

*Ek benader die saak dus op die basis dat beskuldigde wel 'n rapport moes ontvang het omtrent Elizabeth; dat Elizabeth weggehardloop het en geskreeu het dat die oorledene haar verkrag het of gepoog het om haar te verkrag. Dit is natuurlik ook waarskynlik dat toe die beskuldigde na die toneel gegaan het, dat hy homself sou bewapen het want hy het 'n rapport ontvang dat sekere persone besig was om sy vrymeisie te dood. Beskuldigde het definitief bona fide onder die indruk verkeer dat oorledene besig was om sy vrymeisie of sy vrou aan te rand, en daarom het hy sondermeer die oorledene te lyf gegaan en hom drie keer met die mes gesteek. Ek bevind

nie dat.....15/

nie dat hy na die toneel gegaan het met die opset om die oorledene te gaan dood nie. Toe hy egter op die toneel verskyn, gewapen met daardie gevaarlike mes wat hy in sy besit gehad het, gesien die plek waar hy die oorledene gestee het, die hoeveelheid steke wat hy die oorledene toegedien het is ek van mening dat die Staat wel bewys het dat hy besef het ten tye toe hy die aanval op die oorledene geloods het, dat hy die oorledene moontlik kan dood en dat hy onverskillig was of die dood intree al dan nie.*

Voorts het die verhoorregter in die loop van sy uitspraak gesê:

Nou ek bevind nie dat hy hierdie misdaad met boosheid gepleeg het nie, maar hy het die oorledene aangeval omdat hy bona fide onder die indruk verkeer het dat die oorledene besig was om met sy vrymeisie te lol.

By vonnisoplegging het die verhoorregter hom soos volg uitgelaat:

*I called for a Probation Officer's report in view of the accused's age. I have now had the advantage of having heard the Probation Officer's evidence

and read.....16/

and read her report. His father deserted the family in 1969. His present whereabouts are unknown. According to the accused's school record he was very playful and irregularly attended school. He was never serious about anything. The Probation Officer reports that the accused comes from a broken home where discipline has not been properly exercised. He lacked proper guidance from his parents at an early age, when he needed it most. His home conditions are found to be contributory to his behaviour. The Probation Officer recommends that I should send him to a Reformatory or alternatively that he be sent for corrective training. His Counsel has asked me to impose a suspended sentence on him. The accused has two previous convictions for malicious injury to property. I am afraid I cannot impose a suspended sentence on him for this heinous crime that he has committed, nor can I send him to a Reformatory. I think he will have to go to prison for some considerable period. Although he is a youngster I am not prepared to suspend portion of the sentence. The sentence is 5 years imprisonment."

Om die een of ander rede is nōg die getuienis van

die proefbeamp^{te} nōg haar verslag in die notule opgeneem.

Appellant.....17/

Appellant het twee vorige veroordelings, albei gevalle van kwaadwillige saakbeskadiging, op sy kerfstok.

By die eerste geleentheid (26 Junie 1970) is 'n vonnis van 3 houe met 'n ligte rottang hom opgelê. By die tweede geleentheid (19 Februarie 1971) is 'n vonnis van 5 houe met 'n ligte rottang hom opgelê. Hy was toe ongeveer 11 of 12 jaar oud.

Toe appellant die moord gepleeg het, was hy 16 jaar oud. Hy was toe reeds die vader van Elizabeth se kind, en het met haar as man en vrou saamgewoon. Volgens hom het hy "lobola" vir haar betaal.

Gesien die ouderdom van appellant en sy agtergrond, die omstandighede waaronder die moord gepleeg is en die aanbevelings van die proefbeampte, is ek van mening dat die vonnis wat appellant opgelê is, treffend onvanpas is.

In 'n geval soos die onderhawige moet daar by vonnisoplegging, onder meer, ernstige oorweging gegee word aan

die moontlike.....18/

die moontlike rehabilitasie van die oortreder. Die uiteindelijke oogmerk is dat hy na doelgerigte opleiding en inrigtingsbehandeling na die samelewing as 'n nuttige en wetsgehoorsame persoon sal terugkeer. So 'n resultaat kan, na my mening, kwalik verwag word waar appellant, 'n jeugdige, saam met volwassenes in 'n gevangenis aangehou word. Na my mening is hierdie hof geregtig en verplig om, wat betref die vonnis wat appellant opgelê is, in te gryp. Die omstandighede van die onderhawige geval vereis dat ooreenkomstig die bepalings van artikel 342 van die Strafproseswet opgetree word, en dat appellant na 'n verbeteringskool verwys word.

Wat betref.....19/

Wat betref die skuldigbevinding aan moord word die
appêl afgewys. Die appêl teen die vonnis van vyf jaar
gevangenisstraf wat die hof a quo appellant opgelê het,
slaag, en die vonnis word vervang met 'n bevel, kragtens
die bepaling van artikel 342(1)(d) van die Strafproses-
wet, dat appellant na 'n verbeteringskool, soos in arti-
kel 1 van die Kinderwet, 1960, omskryf, verwys word.

Rumpff, HR.) stem saam.
Rabie, AR.]